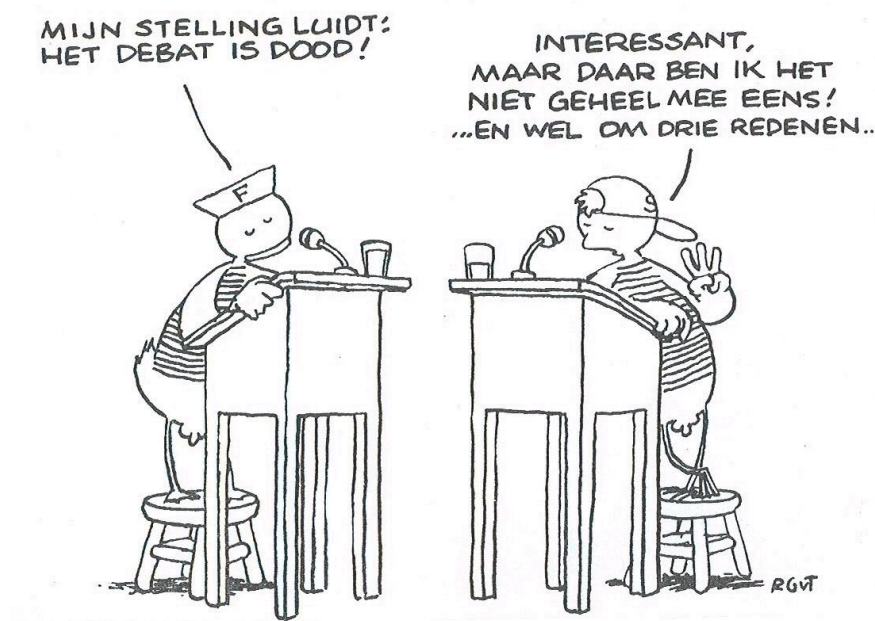

Argumenteren en overtuigen

Opdrachtensyllabus

Deel 1

2023-2024

Inhoudsopgave

Programma	p. 3
College 1	p. 5
College 2	p. 7
College 3	p. 8
College 4	p. 12
College 5	p. 14
College 6	p. 17

Programma Argumenteren en Overtuigen 2024 (blok 3)

Docenten: mw. Charlotte van der Voort (c.van.der.voort@hum.leidenuniv.nl)
mw. Mila van Nieuwenhuizen (m.van.nieuwenhuizen@hum.leidenuniv.nl)

Literatuur:

Eemeren, F.H. van en A.F. Snoeck Henkemans (2021). *Argumentatie. Inleiding in het analyseren, beoordelen en houden van betogen*. (6e dr.) Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Deel I (blok 3)

Groepen 101 en 102 (maandag 13.15-15.00 en 15.15-17.00)

Groepen 104 en 103 (donderdag 11.15-13.00 en 13.15-15.00)

COLLEGE	DATUM	ONDERWERP EN VOORBEREIDING
1.	5/8* feb	Typen geschil; discussiefasen; herkennen argumentatie <i>Argumentatie:</i> Inleiding en H 1, 2, 3; syllabus college 1
2.	12/15 feb	Argumentatiestructuur <i>Argumentatie:</i> H 5 (behalve 5.7); syllabus college 2
3.	19/22 feb	Verzwegen argumenten <i>Argumentatie:</i> H 4 en par. 7.6 + 8.3; syllabus college 3
4.	26/29 feb	Argumentatieschema's <i>Argumentatie:</i> H 6; syllabus college 4
5.	4/7 mrt	Drogredenen I <i>Argumentatie:</i> paragraaf 8.4 en H 7 behalve 7.3; syllabus college 5
6.	11/14 mrt	Drogredenen II <i>Argumentatie:</i> paragraaf 7.3 en H 8; syllabus college 6
7.	18/21 mrt	Uitloop Extra oefenstof: <i>Argumentatie</i> pp. 271-274 (toets deel A; antwoorden op pp. 275-277)

* Het werkcollege van groep 103 (13.15-15.00) overlapt gedeeltelijk met de Diesviering van de universiteit. Het college gaat wel door. Mocht je bij de Diesviering aanwezig moeten zijn, kun je eenmalig bij groep 101, 102 of 104 aansluiten in overleg met de docenten.

Online tentamen via Remindo blok 3: dinsdag 26 maart van 10.00 tot 12.00 (zie online tentamenrooster). Het tentamen duurt 1 uur (het eerste uur), maar houd beide uren vrij in geval van digitale calamiteiten. Het tentamen over deel I bestaat uit theorie- en analysevragen op basis van de collegestof van college 1-6. N.B. Bestudeer voor het tentamen ook de begrippenlijst en het overzicht van drogredenen op pp. 278-286.

College 1

Lezen: Inleiding en hoofdstuk 1-3 (uit *Argumentatie*).

Opdrachten:

1. Beantwoord de volgende vragen bij tekst 7 van p. 204:
  - a) Welke twee proposities staan hier ter discussie?
  - b) Wijs de protagonist(en) en antagonist(en) aan.
  - c) Verdeel de tekst in discussiefasen.
2. Beantwoord de volgende vragen bij het Kamerdebat op pp. 207-210 van het boek:
  - a) Over welke twee proposities wordt in het debat gediscussieerd?
  - b) Geef aan wie bij welke propositie welk standpunt inneemt. (Noem deze p1 en p2.)
  - c) Benoem de volgende discussiebijdragen in termen van discussiefasen:
    - begin tot regel wit (p. 207);
    - de laatste bijdrage op p. 208 van De Vries;
    - de laatste bijdrage op p. 208 van Van Fessem;
    - het stuk op p. 210 dat volgt na: 'De Kamer, gehoord de beraadslaging'.
  - d) Waar raakt de discussie op een zijspoor?
  - e) Is er sprake van een formele of informele discussie? Motiveer.
  - f) Wordt deze discussie opgelost of beslecht?
3. Is de onderstaande tekst 'Sorry, beste rokers' (ingezonden brief in *Trouw*) argumentatief? Zo ja, hoe luiden het standpunt en de argumenten?

Sorry, beste rokers

Toen ik dinsdag het artikel over de heksenjacht op rokers van Henry Sturman las (Podium), kreeg ik plotseling medelijden met al die rokers in Nederland. Wat zijn ze in de minderheid, en wat hebben wij, niet-rokers, het ze de afgelopen jaren moeilijk gemaakt.

Sorry beste rokers, dat jullie niet meer mogen roken in de trein, de meerderheid die niet rookt heeft zich vreselijk aangesteld. Wat maakt het nu uit om twee uur in iemand anders' rook te zitten? Gelukkig weten we nu ook dat het helemaal niet slecht voor onze gezondheid is om mee te roken, dus ook daar mogen we niet langer over zeuren. Alleen je kleren stinken zo naar rook, maar een kniesoor die daar over valt.

Wij niet-rokers zijn aanstellers. Sorry rokers dat jullie niet meer mochten roken in restaurants en tijdens vergaderingen of werkoverleg. Wij hebben jullie vrijheid beperkt en dat hoort natuurlijk niet. Dat wij in een vieze rooklucht moeten zitten, nemen we graag voor lief.

4. Beantwoord de volgende vragen bij de tekst 'Geef de bron prijs, ook als het Psalm 139 is' (ingezonden stuk van Geert Jan Spijker, medewerker van het Wetenschappelijk Instituut van de ChristenUnie, in *NRC Handelsblad*, z.o.z.):
  - a) Op welke propositie(s) heeft het verschil van mening betrekking?
  - b) Wie zijn de protagonist en antagonist van welk(e) standpunt(en)?
  - c) Hoe moet het verschil van mening worden getypeerd (gemengd/ongemengd; enkelvoudig/meervoudig)?

- d) Beargumenteer vanuit het perspectief van een kritische discussie hoe wenselijk het is dat discussianten zich in hun discussiebijdragen aan het maatschappelijk debat beroepen op religieuze uitgangspunten.

Geef bron prijs, ook als het Psalm 139 is

Kunnen mensen hun levensbeschouwing thuis achterlaten als ze de publieke arena betreden? Is het mogelijk dat zij hun meest basale opvattingen omtrent leven, mens en wereld tussen haakjes zetten? Volgens Herman Philipse wel (*NRC Handelsblad*, 29 juli), althans, ze zouden het moeten. Politici moeten discussiëren middels argumenten die voor ieder toegankelijk zijn. Hoezeer mensen ook door een godsdienst of levensovertuiging bewogen worden, in de publieke sfeer moeten ze erover zwijgen.

Zich enkel bedienen van 'public reason' legt echter een onmogelijke beperking op aan een minderheidsgroep. Waarom mag een politicus niet naar voren brengen wat hem of haar werkelijk beweegt? Wat is er mis mee om alle soorten argumenten een plek te geven in het publieke debat? Zoals André Rouvoet aangaf in het interview (*NRC Handelsblad*, 26 juli) over het citeren van Psalm 139 in een Kamerdebat, bleken zijn collega's het juist zeer te waarderen dat hij iets van zijn diepste motieven liet zien en zijn kaarten op tafel had gelegd. Openheid over onze zinbronnen is een belangrijk onderdeel van het democratische debat omdat we dan weten waar iemand uiteindelijk voor staat.

De ChristenUnie staat in een traditie waarin men bijbelse waarden en nor-

men probeert te vertalen naar de actuele maatschappelijke context. De Bijbel is geen zweverig boek, maar bevat universele noties over mens en samenleving en bepaalt het leven en denken van degenen die ernaar willen luisteren. Waarom zou je mensen het zwijgen willen opleggen als zij inzichten willen delen van de christelijke (of een andere geloofs-) traditie? De westerse (ideeën)-geschiedenis heeft juist laten zien dat er vanuit christelijk politiek denken positieve bijdragen zijn geleverd aan de ontwikkeling van onze democratische rechtsstaat. Philipsses eigen liberalisme zou het anders zonder een John Locke hebben moeten stellen en Martin Luther King had nooit kunnen spreken over gelijke burgerrechten zoals hij heeft gedaan.

(...)

Eigen aan de democratie is dat verschillen niet geneutraliseerd worden, maar geëxpliciteerd. Voor een meerderheid is het altijd lastig - leert de geschiedenis - om te accepteren en tolereren dat er minderheden zijn die anders denken en handelen. Maar in een vitale democratie en een open samenleving is men bereid te luisteren naar anderen, juist ook als zinbronnen van elkaar verschillen.

Voorbeeld van een tentamenvraag:

Noem drie kenmerken aan de hand waarvan argumentatie gedefinieerd kan worden en licht deze kenmerken toe.

College 2

Lezen: Hoofdstuk 5 (behalve 5.7).

Opdrachten (je kunt de opdrachten het beste in deze volgorde maken):

1. Maak uit het boek de opgaven 1, 2, 3, 4 en 5 van 5.1 *en analyseer deze argumentaties ook in een argumentatiestructuur* (pp. 217-218), en maak 2, 6 en 9 van 5.2 (p. 219-220).
2. Analyseer de argumentatiestructuur in de onderstaande teksten.

Plan leefgedrag onaanvaardbaar

De minister vindt dat mensen die een beroep willen doen op de gezondheidszorg, zelf verantwoordelijk zijn voor gezondheidsschade die ze zelf hebben veroorzaakt. Dat kan hij niet menen. Ongezond leefgedrag heeft voor een groot deel te maken met een lage sociaal-economische status. Hij treft de zwakke groepen dus extra, en dat is asociaal!

Onzin over rouwadvertenties

Rouwadvertenties moeten sober zijn en tot een minimum beperkt worden, betoogde Sabine Haenen. Ik ben het daar niet mee eens: laat mensen die de behoefte hebben hun verdriet of medeleven uit te drukken in een rouwadvertentie dit vooral doen. De argumenten die Haenen geeft zijn niet erg overtuigend.

Een nabestaande heeft meer aan een brief, bezoek of telefoontje, zegt zij. Hoe kan

zij dat weten? Iedere nabestaande is toch verschillend? Nog afgezien daarvan gaat dit Haenen met dit argument geheel voorbij aan het feit dat niet iedereen de kracht, moed of woorden heeft om direct contact met de nabestaanden op te nemen. Dat iemand een bepaalde band met de overledene heeft, wil nog niet zeggen dat hij die ook met de nabestaande heeft. Vaak zul je die immers niet of nauwelijks kennen.

Als ander argument noemt Haenen dat iemand die wil kijken of er nog een kennis is overleden, zich door een hele lijst van advertenties moet doorwerken. Alsof de moderne lezer, die gewend is grote hoeveelheden informatie tot zich te nemen, niet al lang zappend, diagonaal lezend, of wat voor termen daarvoor zijn, over een pagina kan vliegen.

Voorbeeld van een tentamenvraag:

- 1a. Maak van onderstaand betoogje een argumentatiestructuur:

‘Het is onzin om je te beklagen over kindergeschreeuw als je naast een kinderspeelplaats woont. Niemand heeft je toch gedwongen er te gaan wonen? En trouwens, een fatsoenlijke, hardwerkende Nederlander is overdag niet thuis en heeft er dus ook geen last van.’

- b. Motiveer je analyse bij vraag 1 met tekstuele aanwijzingen.
- c. Laat van elk argument zien hoe het functioneert als een anticipatie op twijfel/kritiek. (1) Geef in abstracte, argumentatietheoretische terminologie weer wat voor soort kritiek/twijfel dat is. (2) Formuleer de kritiek ook zoals die concreet zou luiden.

College 3

Lezen: Hoofdstuk 4, paragraaf 7.6 en 8.3 tot de helft van p. 122.

Opdrachten:

1. Maak de onderstaande oefeningen A en B. Deze oefeningen moet je met behulp van de redeneerschema's *modus ponens* en *modus tollens* maken, dus expliciteer in elke redenering de p's en q's. Op het tentamen moet je argumentaties ook in termen van p en q kunnen analyseren, net als in deze oefeningen!
2. Maak uit het boek de opgaven 1 en 3 van 4.4 (p. 214-215), 4.5 (p. 214-215), en opgave 2 van 8.1 (p. 237).
3. Analyseer de redenering van vader in het stripverhaaltje bij opgave 17 (p. 239). Is de redenering geldig of niet? Motiveer je antwoord.

(A) Benoem de elementen van onderstaande redeneringen in termen van p en q en expliciteer het verzwegen element.

Voorbeeld

1. **Premisse:** Katten (**p: als je een kat bent**) zijn meedogenloze roofdieren (**q: dan ben je een meedogenloos roofdier**).
Premisse: **p: Pandora is een kat**
Conclusie: Pandora is een meedogenloos roofdier (**q**).
2. **Premisse:** Als studenten niet gedwongen waren allerlei bijbaantjes te nemen, zouden ze wel in 4 jaar kunnen afstuderen.
Premisse: _____
Conclusie: Studenten zijn gedwongen allerlei bijbaantjes te nemen.
3. **Premisse:** Als de vrouwenemancipatie echt voltooid zou zijn, dan verdienen vrouwen wel evenveel als mannen.
Premisse: In bepaalde functies zijn de salarissen van vrouwen nog steeds lager dan die van mannen.
Conclusie: _____

4. Premisse: _____
 Premisse: Je bent gezakt voor je tentamens.
 Conclusie: Je hebt niet gestudeerd.
5. Premisse: _____
 Premisse: Er zat bloed op Jans broek.
 Conclusie: Jan is de moordenaar.
6. Premisse: Als je nou eens een keer had opgelet, dan had je deze vraag niet hoeven stellen.
 Premisse: _____
 Conclusie: _____

(B) Benoem de enkelvoudige argumentatie in termen van p en q en vul het ontbrekende argument of het ontbrekende standpunt aan om de argumentatie volledig te maken.

Voorbeeld

1. Alle verkopers zijn inhalig (**als p dan q: als je een verkoper bent, dan ben je inhalig**) en Klaas is een verkoper (**p**).
1. (stp.) **Klaas is inhalig (q)**
- 1.1 (argument) **Klaas is verkoper (p)**
- 1.1' **Alle verkopers (p) zijn inhalig (q)**
2. Het is niet gemakkelijk om onvolledige redeneringen te herschrijven en dit is een onvolledige redenering.
1. _____
- 1.1 _____
- 1.1' _____

3. John is een Amerikaan, dus hij zal wel Engels spreken.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

4. Als Sharon Justin Bieber had gezien op Pinkpop, zou ze dat zeker verteld hebben. Ze zal hem dus wel niet hebben gezien.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

5. *Vader tegen zoon:* 'Ik ben arts, mijn vader was arts en mijn opa was ook arts. Ik kan dus geen enkele reden bedenken waarom jij geen arts zou worden'

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

6. Ik zou niet weten waarom jij geen fietsvakantie in de Pyreneeën zou kunnen doen. Je hebt vorig jaar toch ook in de Alpen gefietst?

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

7. Het onderwerp van het college zal ze wel aangesproken hebben, want als het ze niets lijkt, dan komen ze gewoon niet.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

8. The bigger the burger the better the burger, the burgers are bigger at Burger King.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

9. (Is Annie erg misselijk?) Annie heeft bedorven vlees gegeten, en daar word je erg misselijk van, dus ja.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

10. Annie heeft bedorven vlees gegeten. (Hoezo, hoe weet je dat?) Nou, ze is heel misselijk.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

11. Als je bedorven vlees eet word je misselijk, dus Annie moet wel bedorven vlees hebben gegeten.

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

12. Annie: 'Natuurlijk heb ik bedorven vlees gegeten, anders zou ik toch zeker niet zo misselijk zijn!'

1. _____

1.1 _____

1.1' _____

College 4

Lezen: Hoofdstuk 6.

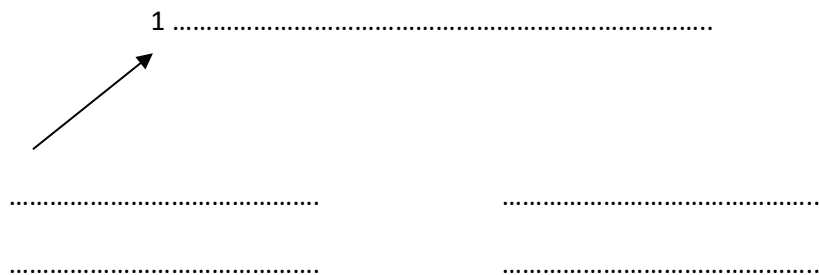
Opdrachten:

1. Maak onderstaande opdracht A.
2. Maak uit het boek de opgaven 1, 3, 4, 5, 7, 9 en 10 van 6.1, en opgaven 6.3, 6.4 en 6.6 (p. 229 e.v.).
3. Maak onderstaande opdracht B.

(A) Geef de argumentatie in de onderstaande fragmenten weer in de argumentatiestructuur en vul de ontbrekende elementen in. Formuleer argument 1.1' op zo'n manier dat daaruit blijkt van welk type argumentatieschema er sprake is.

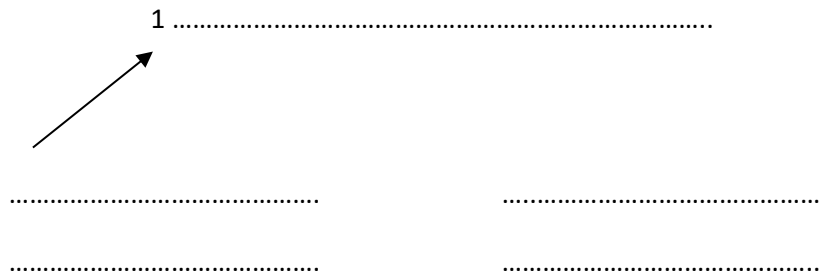
1. 'Natuurlijk moeten leraren op hun functioneren worden getoetst; hetzelfde doen we immers met studenten van de lerarenopleiding als ze stage lopen.'

Type argumentatieschema: .....

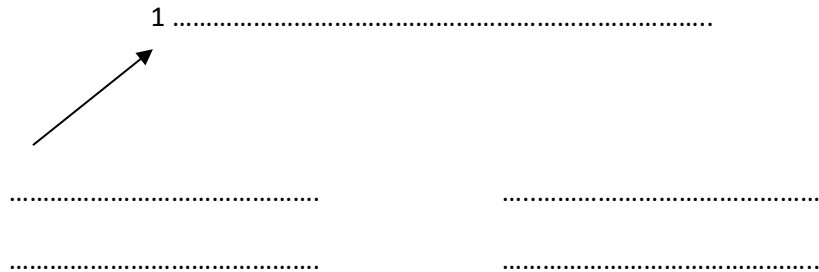
2. 'Je moet niet zo blijven mokken, want dat maakt dat ik me schuldig blijf voelen.'

Type argumentatieschema: .....

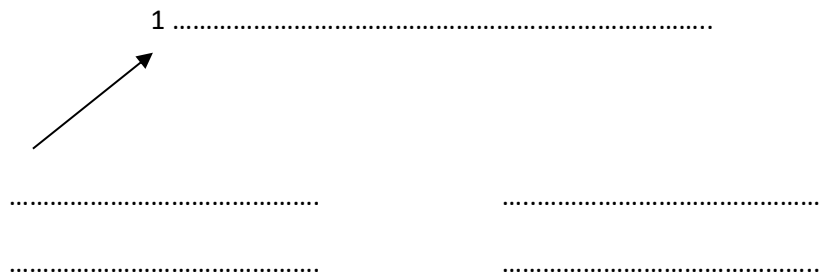
3. 'Als het huidige beleid inhoudt dat softdrugs niet strafbaar zijn, is het logisch dat een hoog percentage jongeren gebruikt.'

Type argumentatieschema: .....

4. 'Omdat ze altijd op zoek zijn naar sensatie, vind ik *De Telegraaf* een slechte krant.'

Type argumentatieschema: .....

(B) Analyseer het verzwegen argument in de argumentaties bij (1) en (2) in een argumentatiestructuur, breng in je analyse tot uitdrukking van welk argumentatieschema er sprake is, en laat zien welke stappen je moet nemen om de argumentatie te beoordelen.

- Deze tekst is een reactie op de vraag of brood en pasta ongezond is voor mensen die de hele dag op het land werken of de Tour de France fietsen:
'Een Tour de France fietsen is sowieso niet gezond, maar dat terzijde. Grote fysieke inspanningen kun je gemakkelijk aan als je witte vis, noten en groente eet. Zo deden mensen het ook toen ze nog jagers en verzamelaars waren. Het metabolisme past zich vanzelf aan.'
- Bekijk het filmpje 'De tweets van Wilders' uit *Zondag met Lubach* (12 februari 2017) en reconstrueer de argumentatie van Arjen Lubach (<https://www.youtube.com/watch?v=xD55fOM7a9g>: 2:05-2:47).

College 5

Lezen: Paragraaf 8.4 en hoofdstuk 7 behalve 7.3. (N.B.: zie een overzicht van alle drogredenen pp. 283-286.)

Opdrachten:

1. Maak uit het boek de opgaven 1, 4, 5 van 7.1 (pp. 232-233); 7.7 (p. 236), en de opgaven 4 en 6 van 8.1 (p. 237-238).
2. Maak onderstaande oefeningen A en B.

(A) Benoem de argumentatieschema's in onderstaande fragmenten 1-7 en beargumenteer of er sprake is van een drogreden. Reconstrueer bij de vragen 3, 6 en 7 eerst de argumentatiestructuur.

1. De spelling is 'stropop' en niet 'stro-pop'. Dat kun je afleiden uit het feit dat 'stropop' de meeste treffers op Google oplevert.
2. Nertsen in de nertsenfokkerij worden niet mishandeld. Dat weet ik omdat ik dat de voorzitter van de belangenvereniging van nertsenfokkers heb horen zeggen.
3. In het *Algemeen Dagblad* van 14 maart viel te lezen dat vrouwen slechter presteren. Welnu, daar hoef je toch echt niet voor te hebben doorgeleerd om dat te weten. In alle sporten leggen vrouwen het af tegen mannen. Het zou vervolgens heel vreemd zijn als dit op de werkvloer anders zou liggen.
4. Wilders heeft het volste recht de dubbele nationaliteit aan te kaarten. En zeker nu de bezitters in het kabinet plaatsnemen. Ik persoonlijk ben tegen moslims in de regering en velen met mij!
5. Jongeren aanmoedigen om condooms te gebruiken is onverantwoordelijk. Dat leidt er alleen maar toe dat ze immoreel seksueel gedrag gaan vertonen.
6. Het is belachelijk dat er mensen zijn die abortus kindermoord noemen. Als abortus moord is, is een voorbehoedmiddel dan geen moord?
7. Het is duidelijk dat we gratis openbaar vervoer moeten toejuichen, want dan gaan er meer mensen met de trein, dus ontstaat er meer werkgelegenheid doordat er nieuwe treinen moeten worden gemaakt.

(B) Benoem de drogredenen in de fragmenten 1-10.

1. *Vriendje verdedigen*

In het tv-programma *VI Oranje* hebben Johan Derksen en John van den Heuvel een discussie over Johnny Heitinga. Derksen haalt uit naar Heitinga over het feit dat hij op Twitter een foto heeft geplaatst hoe hij met een privéjet naar Ibiza vliegt: 'Op het moment dat miljoenen mensen de eindjes aan elkaar moeten knopen en gekeken hebben naar Heitinga die er niets van bakte, en die dan twittert met foto's bij zijn privéjet, dan ben je de ultieme patser.'

Van den Heuvel: 'We weten allemaal dat die spelers heel veel geld verdienen. Na zo'n EK gaat zo'n jongen niet met Easyjet in de rij staan om naar Ibiza te vliegen. Hij heeft het geld om een privéjet te huren.'

Derksen: 'Als jij dat goed zit te praten, betekent het dat jij totaal niet objectief bent en je vriendje zit te verdedigen.'

2. *Bruggenbouwer*

Interviewer: *'U weet misschien dat Rotterdam de prediker Tariq Ramadan had aangesteld als bruggenbouwer...'*

Reactie: 'Hahaha, als ik zo'n baan aangeboden zou krijgen zou ik nog liever buiten echte bruggen gaan bouwen. Wat een politiek correcte taal. Belachelijk. Met zo'n term benadruk je juist de verschillen. Je zaait verdeeldheid. Het laat slechts de wanhoop zien. Ik ben totaal cynisch over de hele dialoogbusiness. Het is niet meer dan een excuus voor dure hotelketens om veel geld te verdienen aan internationale conferenties die je nergens brengen. We gaan op een dag nog eens ontdekken dat het een complot van het Hilton is.'

3. *Mogelijk verbod op rituele slacht*

Een verbod op rituele slacht veroorzaakt leed bij mensen en moet dus geen doorgang vinden. Van het voorstel van Thieme gaat een signaalwerking uit naar de hele joodse gemeenschap. Het signaal is dat tot zover aanvaarde joodse symbolen en rituelen niet meer worden getolereerd. Het betekent dat na enige tijd ook een aanval wordt gedaan op de eeuwenoude traditie joodse jongetjes op hun achtste dag te besnijden. Ook de eeuwige rust op joodse begraafplaatsen komt ongetwijfeld op de tocht te staan. Het wrange van dit perspectief is dat deze voor joden dramatische ontwikkelingen zich aftekenen tegen de achtergrond van de vernietiging van het Nederlandse jodendom.

4. *Kolencentrales sluiten*

Minister Henk Kamp van Economische Zaken wordt geïnterviewd over een aangenomen motie die hem dwingt met een plan te komen om alle kolencentrales zo snel mogelijk te sluiten. De voorstanders van sluiting van kolencentrales verwijzen vaak naar Engeland, als voorbeeld. Kamp reageert daarop: 'Daar hebben ze inderdaad besloten om oude kolencentrales te sluiten. Die worden vervangen door kerncentrales. Ik had niet begrepen van GroenLinks en de PvdA dat ze hier kerncentrales willen gaan bouwen.'

5. *Chemisch proces*

Het gaat mij (als fysicus en als mens) te ver om het leven te reduceren tot een chemisch/fysisch proces. Als we dat accepteren, dan zouden onze gedachten ook niets méér zijn dan zo'n proces. En waar blijven we dan met de vrije wil? En als we de vrije wil overboord zetten, zijn we dan nog ergens voor verantwoordelijk? Ik denk/geloof dat er meer is dan alleen chemie/fysica en dat creëert dus ruimte voor geloof. Natuurwetenschap maakt geloof niet overbodig.

6. *Kwalijke uitspraak in rechtszaak over asbest*

Onlangs werd bij een kennis van mij mesothelioom ontdekt: een typische vorm van asbestkanker. Zo typisch dat de relatie tussen asbest en deze kankervorm eenduidig is aangetoond via de medische wetenschap. (...)

De oorspronkelijke oorzaak van alle ellende is fabrikant Eternit in Goor. Deze fabrikant was en is al tientallen jaren op de hoogte van eventuele schadelijkheid. Ondanks alles is er nu door een rechter in Almelo bepaald dat uitgerekend deze hoofdoorzaak niet schuldig is aan typische kankergevallen in haar omgeving betreffende genoemde milieuslachtoffers (*NRC Handelsblad*, 21 april). Het is niet alleen een steek in de rug van die slachtoffers, het is zelfs een ontkenning van medische wetenschap door een zogenaamde objectieve schakel van justitie. Door deze uitspraak komt ook de algemene vergoedingsregeling voor milieuslachtoffers in de regio Goor op losse schroeven te staan. Dat heeft deze rechter op zijn geweten, als hij dat heeft.

7. *Tabakshandelaar bouwde villa niet voor zijn vrouw*

In zijn column 'Zure druiven in de grachtengordel?' (Opiniepagina, 11 mei) schrijft J.L. Heldring dat de tabakshandelaar Lehmann de villa aan de Overtoom voor zijn vrouw had laten bouwen. Dat is echter niet juist. Lehmann heeft de villa (bedoeld is Villa Betty) gekocht van de weduwe Smithuysen-Overmars. Haar echtgenoot, eveneens tabakshandelaar, heeft de villa laten bouwen. Zie ook het artikel over villa Betty in Amstelodanum 1983, blz. 161-166. Ik kan het weten, want ik ben de achter-achterkleinzoon van deze Smithuysen.

8. *Anorexiapolitiek jaagt Nederland recessie in*

Begrijpen doe ik het niet meer. In de jaren tachtig is Nederland gebukt gegaan onder 'anorexiapolitiek'. Bezuinigen (lees vermageren), tot de dood erop volgt. Gevolg: miljarden tekorten op de begroting, lege schatkist en een belabberde economie. Toen kwamen de paarse kabinetten aan het bewind, en werden bezuinigingen afgezworen. Gevolg: het aantal werklozen teruggebracht tot enkele honderdduizenden, het begrotingstekort gereduceerd tot nul, een vollopende schatkist en een bloeiende economie. Maar sinds de crisis lijden we alweer jaren aan anorexia en het woord bezuinigen is weer bovenaan de lijst geplaatst. Gevolg: het aantal werklozen groeit met de dag, het begrotingstekort loopt met miljoenen op, de schatkist moet weer worden aangesproken en de economie zit in een diep dal. Kan iemand mij uitleggen wat daar zo goed aan is en waarom het zoveel beter is dan een kabinet dat geld uitgeeft?

9. *Resolutie in Congres tegen zin regering*

Zeer tegen de zin van de Amerikaanse regering heeft een commissie van het Congres gisteren een resolutie aangenomen die de president oproept de dood van 1,5 miljoen Armeniërs bij hun gewelddadige deportatie door het Ottomaanse Rijk als genocide te erkennen. (...) De Armeniërs stellen dat de Ottomaanse Turken de dood van de Armeniërs zorgvuldig hadden beraamd. Turkije op zijn beurt zegt dat er geen anderhalf miljoen maar hooguit 300.000 Armeniërs zijn omgekomen, en dat hun dood niet het resultaat was van een opzettelijke genocide maar van burgerlijke onrust toen het Ottomaanse rijk instortte. Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken stuurde vóór de stemming een brief aan de leden van de commissie met de mededeling dat het debat "de Amerikaans-Turkse relaties kon schaden en het begin van een stille diplomatie tussen Ankara en Jerevan [Armenië] om de kwestie te bespreken en naar de toekomst te kijken, kan ondermijnen."

10. *Linkse mensen zijn pedofielen?*

De brievenfreeschrijver met de achternaam Van Gool durft nogal wat te beweren. Als je pedofiel bent kun je het beste links stemmen. Anders gezegd: linkse mensen zijn pedofielen. Voornoemde persoon is zo verrechtst dat hij zelfs het begrip sociale hygiëne niet meer pruimt. Bah!

Voorbeelden van tentamenvragen:

1. Welke twee kritische vragen moeten worden gesteld als je pragmatische argumentatie wilt beoordelen?
2. Noem twee drogredenen die parasiteren op het schema van pragmatische argumentatie en leg beide kort uit.

College 6

Lezen: Paragraaf 7.3 en hoofdstuk 8.

Opdrachten:

1. Maak uit het boek de opgaven 7, 8, 9, 10, 12 van 8.1 (p. 238 e.v.) en pas dezelfde instructie toe op het stripje bij opgave 16 (p. 239). Maak verder de opgaven 1 + 2 van 8.3 (pp. 241).
2. Benoem de drogredenen in de onderstaande fragmenten 1-20. (N.B. een tentamenvraag kan er ook zo uitzien.) De opdrachten bevatten ook drogredenen die tot de stof van vorige week behoren.

1. *Hoofddoek op school*

Jasmin: "Je haar laten zien is schandalig. Het is privé, iets persoonlijks. Jongens kijken ernaar en begeren je, dat is vervelend." Dat jongens hun schoonheid niet hoeven te bedekken, vindt ze niet oneerlijk. "Zij zijn nou eenmaal zo. Zij verleiden ons, niet andersom."

Net als haar nicht uit Marokko wil ze zichzelf bewaren voor de ware, zegt ze. Voor de man met wie ze zal trouwen. Thuis doe je die hoofddoek toch ook af, had de directrice tegen haar gezegd. Jasmin: "Als er vreemden op visite komen, hou ik hem thuis ook op. En trouwens, als ik thuis in mijn nakie loop, hoef ik dat niet op school ook te doen."

2. *Redelijke verdenking*

Opdracht geven iemand te arresteren wegens een feit waarvan je zeker bent dat hij het niet heeft gepleegd. Dat is uitsluitend gangbaar in verwerpelijke dictaturen en bananenrepublieken, zou je denken. Maar nee. Gisteren hoorde en zag ik de Leeuwarder officier van justitie R. de Graaf op de televisie verklaren dat dit in de zaak Marianne Vaatstra is gebeurd, en wel omdat 'de publieke opinie' daartoe noopte. Betreft dit slechts een tijdelijke vlaag van verstandsverbijstering bij het OM, of gaan we straks onder druk van morrend volk ook over tot de logische vervolgstap: het bewust veroordelen van onschuldigen?

3. *Documentaire Verborgen Moeders*

Ik zou niet op het onderwerp 'baby'tjes slachten' zijn teruggekomen als ik niet was gebeld door de familie die in een aflevering van de tweedelige NCRV-documentaireserie *Verborgen moeders* wordt beschuldigd van incest en viervoudige rituele moord. (...)

De omroep die zo geeft om "fatsoen" en "mensen in hun waarde laten" heeft drie broers, hun overleden vader en hun overleden opa in staat van beschuldiging gesteld zonder dat die zich kunnen verweren. De beschuldigde vrouw werd aangeduid met de voornaam 'Annemarie' maar iedereen in haar geboortedorp weet wie ze is. Haar broer Rob Kok woont nog vlakbij en wordt erop aangesproken. Sinds de uitzending "zie ik molentjes", zegt hij geëmotioneerd. Hij is een klacht aan het opstellen voor de Raad van de Journalistiek, maar omdat hij niet zo handig is met woorden als de NCRV, vordert het langzaam.

Het verweer van de drie broers zat niet in de documentaire. De NCRV redeneert: alle daders ontkennen, dus wie zijn schuld ontkent, is uiteraard de dader.

4. *Een vraag*

Minister Ard van der Steur Veiligheid en Justitie moet de Tweede Kamer uitleg geven over de Brusselse aanslagplegers Ibrahim en Khalid el-Bakraoui. De Tweede Kamer wil vooral opheldering

over het nieuws dat de Nederlandse politie op de woensdag vóór de aanslagen in Brussel een tip van de FBI kreeg over de broers El-Bakraoui. Amerika wees Nederland erop dat zij in België gezocht worden. Hierover bleek Van der Steur ook een fout te hebben gemaakt: het was niet de FBI, maar de inlichtingeneenheid van de politie in New York die Nederland tippte.

Wist Van der Steur eigenlijk wel waar Ibrahim was toen die tip binnenkwam, vroeg Wilders. 'Die man kon nog steeds in Nederland zijn.' Van der Steur kon alleen zeggen dat hij niet in Nederland was 'aangetroffen'.

'Dit antwoord rammelt echt aan alle kanten', vond Pechtold. 'Waarom denkt u dat de FBI Nederland belt?' Het antwoord van de minister: 'Ik heb geen idee.' En waarom heeft Nederland dat dan niet aan de FBI – wat vanmorgen dus de New Yorkse politie bleek te zijn – gevraagd? Van der Steur: 'Omdat die vraag niet gesteld is.'

5. *Ik ben er blij mee*

Het is weer de tijd van het jaar dat het 'gezeur' over de zomertijd begint: een klein groepje wil er vanaf met een mix van argumenten waarom ze zo'n last hebben van zomertijd. Graag laat ik dan even een tegengeluid horen: ik ben erg blij met de zomertijd en als ik om mij heen vraag: heel veel mensen.

6. *Mooi interview*

Onlangs interviewde ik Fleur Agema van de PVV. Ik deed dat samen met een collega, en het was – even de inhoud buiten beschouwing gelaten – een mooi interview. Dat kan ik beoordelen, want ik interview vaak.

7. *Modderbad*

In het *Volkskrant Magazine* (2 november) las ik een grote advertentie ter promotie van de Nederlandse varkenshouderij. De advertentie meldt dat onze varkens het helemaal niet zo slecht hebben. Nieuwsgierig geworden bekijk ik de website van *De Varkenshouder*, waarnaar in de advertentie verwezen wordt. Ik lees: 'Nederlandse varkens hebben door de verwarming en ventilatie in de stal geen behoefte aan een modderbad.' Maar wroeten en modderen is wat varkens doen. Dus als de varkenshouderij me vertelt dat varkens dat niet meer willen (noch de kans krijgen), concludeer ik dat deze branche niet goed begrijpt wat dierenwelzijn eigenlijk inhoudt. Het resultaat is een gelikte, maar misleidende campagne over de ruggen van miljoenen noodlijdende dieren.

8. *Nadelen verplichte identificatie*

Het mes van verplichte identificatie snijdt aan twee kanten bot. We spelen enerzijds criminelen en terroristen in de kaart, anderzijds geeft het de overheid een excuus om niets aan onze daadwerkelijke veiligheid te doen, en dit soort extra controles zet natuurlijk nog meer druk op ons onderbetaalde en al overwerkte politieapparaat.

9. *Vinex*

Met verbazing las ik het kritiekloze bericht dat Nederland veel te weinig huizen bouwt (*de Volkskrant*, 28 juni). Iedereen die even in Nederland rondkijkt ziet dat er veel te veel wordt gebouwd. Alles wat groen is verdwijnt onder asfalt, beton en Vinex-locaties.

Iedereen begrijpt dat dit ten koste gaat van de leefbaarheid en dat dit niet onbeperkt kan doorgaan. We kunnen wel doorbouwen tot het moment dat verder bouwen echt onmogelijk is. Maar wat is de zin daarvan, als we toch een keertje moeten stoppen? Waarom stoppen we niet

wat eerder, zodat we wat natuur overhouden? Waarom stelt de Volkskrant zich niet wat kritischer op tegenover de projectontwikkelaars, de aannemers en VROM?

10. *Poëtica*

Vrijwel alle Nederlandse poëziecritici zijn ook zelf dichter, wat betekent dat ze er een eigen poëtica op na houden. Men moet dan als criticus wel sterk in zijn schoenen staan en bovendien over een open geest beschikken om de voor een kritiek op collega-dichters vereiste objectiviteit op te brengen. Ik heb niet de indruk dat dat bij collega Doorman in zijn bespreking van mijn bundel *Van cadmium lekken de bossen* (Boeken, 25 januari) het geval is. Waarom zouden woorden als 'ziel', 'natuur' en 'liefde' bijvoorbeeld niet meer 'kunnen', zoals Doorman regelmatig en ook hier weer beweert? Staan ze niet gewoon in Van Dale? Vormen ze niet een onderdeel van ons begrippenapparaat? Als een dichter zich die beperkingen wil opleggen moet hij dat natuurlijk zelf weten, maar het gaat niet aan dat hij die als criticus aan een andere dichter gebiedt. Irrelevante opmerkingen over de foto's op voor- en achterzijde van mijn boek vallen in dezelfde categorie van subjectiviteit. Maar de kern van zijn kritiek, daar waar alle afkeuring die over mijn werk wordt uitgesproken in naam aan opgehangen wordt, betreft mijn poëtica. Hij verwerpt deze eerst als 'haast kinderlijk', om daarna te erkennen dat zij 'ontegengesteld grote poëzie (kan) opleveren'. Vervolgens tracht hij te bewijzen dat dat bij mij niet het geval is door het plaatsen van een vooronderstelling: 'vorm is niet iets waar in deze gedichten veel aandacht aan lijkt te worden besteed.' En aan deze hypothese knoopt hij dan ten slotte een warrig exposé vast over 'binnenrijm' en 'verwrongenheid', waaruit in elk geval één ding pijnlijk duidelijk wordt en dat is dat deze dichter zelf geen enkele kennis heeft van wat de wezenlijke poëtische vorm uitmaakt: namelijk de metriek. Rijm en binnenrijm zijn als het ware alleen maar de buitenste schillen van de vorm. Het gedicht ontleent zijn bestaansrecht aan de inwendige structuur van het metrum en als dat goed is, is rijm niet eens meer noodzakelijk.

Ik heb er elders als eens eerder voor gepleit dat ook in de poëzie, net als in andere kunst disciplines, de kritiek wordt overgenomen door niet-vakgenoten, dat wil zeggen niet-belanghebbenden. Daar zou ik nu opnieuw een lans voor willen breken.

11. *Gedoogakkoord*

VVD en CDA gaan er kennelijk vanuit dat het aangaan van een dialoog met de PVV meer resultaten wat betreft het bestrijden van Wilders' opvattingen over de islam zal opleveren dan het uitsluiten van deze partij. Op grond van ervaringen die in een ander verband zijn opgedaan, zouden ze daarin wel eens gelijk kunnen hebben. In China werk ik met mijn onderzoeksgroep samen met Chinese collega's van de Chinese Academy of Social Sciences op het gebied van mensenrechten. Op grond van de zogeheten 'receptor-aanpak' zoeken we naar tegenhangers voor mensenrechten in de Chinese cultuur, zoals ethische waarden en politieke beginselen. We slagen er vanwege de constructieve sfeer in om op dit terrein goede voortgang te boeken, ook al opereren we vanuit verschillende maatschappijvisies, die tot op zekere hoogte haaks op elkaar staan.

12. *Geweldige CD*

Het nummer van die zanger is helemaal geweldig, dus de rest van zijn cd zal ook wel een meesterwerk zijn.

13. *In zaak zelfmoordconsulent*

M. is consulent van Stichting De Einder, die mensen met een doodswens begeleidt. De stichting, die vijf jaar geleden werd opgericht, geeft mensen informatie over de manier waarop ze een eind aan hun leven kunnen maken. (...)

M. stond terecht voor hulp bij zelfdoding waarop een gevangenisstraf van drie jaar staat. De vraag stond centraal of de verdachte alleen aanwezig was geweest bij de zelfdoding, of zelf handelingen had uitgevoerd die de dood van de vrouw tot gevolg hadden. Dat laatste, wat M. ontkende, is strafbaar. Rechter Wieland zei echter dat niemand had vastgesteld dat M. “niets had gedaan”.

14. *Dreigementen op sigarettenpakjes*

Zal het helpen? Laten we het hopen. Nu, eindelijk, na jaren en jaren, zijn de waarschuwingen op de sigarettenpakjes van het formaat en de strekking waardoor de verslaafde tot nadenken wordt gestemd. In de typografie van de overlijdensadvertenties worden haar/hem de stuipen op het lijf gejaagd. En het helpt! Weet u nog hoe het is begonnen? Met de dunste zespuntsletter die alleen met het gewapend oog te lezen was. Ik herinner me psychologen uit die tijd. Ze verzekerden dat dreigementen geen effect hadden, of juist het tegendeel bewerkstelligden. Bij consequent voortgezette redenering kun je het hele Wetboek van strafrecht afschaffen.

15. *Getuigen in de rechtbank*

In de Netflix-serie *Riverdale* is het personage Veronica Lodge gevraagd in de rechtbank te getuigen in het voordeel van haar vader Hiram, die vastzit voor allerlei criminele praktijken. Ze zou hem moeten afschilderen als een liefhebbende en betrokken vader. Veronica heeft aan de advocaat van haar vader laten weten dat ze niet wil getuigen, waarop ze het volgende briefje van haar vader krijgt:

‘My darling daughter,

I can only imagine what thoughts must be going through your mind to have given you to such an intractable place. I wish I could dispel your concerns in person, but alas we don’t have that luxury. So here is the message I impart to you: If you do not testify on my behalf, I’m afraid your poor mother might be drawn into this awful mess – from which I’ve tried my best to protect her. It pains me to say, but she is not nearly as innocent as you believe. Think carefully about your next move, Veronica. The rest of your life – and your mother’s – will be decided by it.

All my love,

Hiram Lodge’

16. *Megastallen*

Varkensboer over een verbod op megastallen: ‘Als dit niet mag, dan houdt het op. Dan is het alsof je tegen een autodealer zegt dat hij maar drie auto’s in de showroom mag hebben staan. Dat is zo tegen de economische wetten. Dan kunnen we wel stoppen met het commercieel houden van varkens of pluimvee en runderen in Nederland. Dan halen we het vlees wel uit Brazilië of Amerika waar de stallen nog groter zijn.’

17. *Luxe zelfontplooiing*

Teleurgesteld las ik het interview met Robbert Dijkgraaf (*Trouw*, 3 september) waar hij onder het mom van ‘blikvernuwing’ een verhulde aanval doet op het kabinet om de tweede en derde studies duurer te maken. Vorige week studeerde een 58-jarige vriend af in zijn tweede studie. Bij de borrel veel geklaag over stijgende studiekosten. Maar op de vraag wat hij in ruil voor zijn studie terug gaat doen voor de maatschappij, was het antwoord: ‘lekker niets’. Dus laten we de

tweede studie in negentig procent van de gevallen maar kwalificeren als luxueuze zelfontplooiing. Daar hoeft de rest van Nederland niet aan mee te betalen.

18. *Jongens en meiden*

Jongens en meiden in verschillende klassen omdat hun hersenen anders werken, zoals wetenschappers tegenwoordig bepleiten? Dan later ook zeker in verschillende bedrijven.

19. *Burgemeestertje van Amsterdam*

Gesprek op Twitter:

@Mirjam152: "Minder bureaucratie in de zorg? Dat wil D'66 niet. Pechtold stemde ginnegappend tegen motie van FvD. D'66: voor een nog hoger eigen risico."

@BranderAniet: "En hij hoopt stiekem om burgemeestertje van Amsterdam te worden? Dit schepseltje kan je toch niet SERIEUS nemen?"

20. *Vrijheid van meningsuiting*

De rechtsgeleerden die zeggen dat een politicus nu eenmaal grote vrijheid van spreken heeft, en dat de rechtszaal niet de beste plek is om hem [Wilders] van repliek te dienen, hebben gelijk. Het is niet prettig als problemen in de rechtszaal belanden: je hebt nu eenmaal liever dat conflicten op een andere manier worden opgelost. Maar als eenmaal de hulp van de rechter is ingeroepen, moet je het vertrouwen in die rechter niet onderuithalen door allerwegen te roepen dat de scheiding der machten in het geding is. De rechter vervult zijn taak naar behoren en onafhankelijk; als we dat niet meer geloven, kunnen we het land wel opdoeken.

Extra oefenstof – voorbeelden van tentamenvragen:

Argumentatie pp.271-274 (antwoorden op pp.275-277)